

Työpaja 1: Hankinnan suunnittelu 18.1.2023

Jesse Hakkarainen

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND
Pohjoisen puolesta – maailmaa varten

Kittilä

LAPIN LIITTO

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Mukava tutustua!

Jesse Hakkarainen
Jesse.hakkarainen@ptcs.fi
+358 50 323 9328

PTCServices Oy

Suomen johtava julkisten hankintojen asiantuntija ja kouluttaja

Alansa pioneeri.
Perustettu
2004.

Lupaamme:

Asiakkaan tarpeisiin
räätälöityä palvelua.
Ripeästi ja
käytännönläheisesti.

Henkilöstöä

35

Kokemusta
julkisista
hankinnoista yli

200

vuotta.

Vuosittain
asiantuntijamme
luennoivat n.

200
koulutus-
tilaisuudessa

Suomessa ja
kansain-
välisesti.

Tuhansia kilpailutuksia.

Alliansseja, ambulanssikyytejä,
arkkitehteja, bussilinjoja, igluja,
katulamppuja, kotihoitoa,
koulurakennuksia, lasten sijaishuoltoa,
lento-opetusta, lumen-aurausta,
lääkäreitä, maatalouslomitusta,
mediatoimistoja, meripelastusveneitä,
putkisaneerauksia, siltoja,
tietojärjestelmiä, tunneleita, älybusseja...

Hoidamme myös yhtiö-,
työ-, kilpailu- ja
sopimusoikeudelliset
toimeksiannot ja
oikeudenkäynnit.

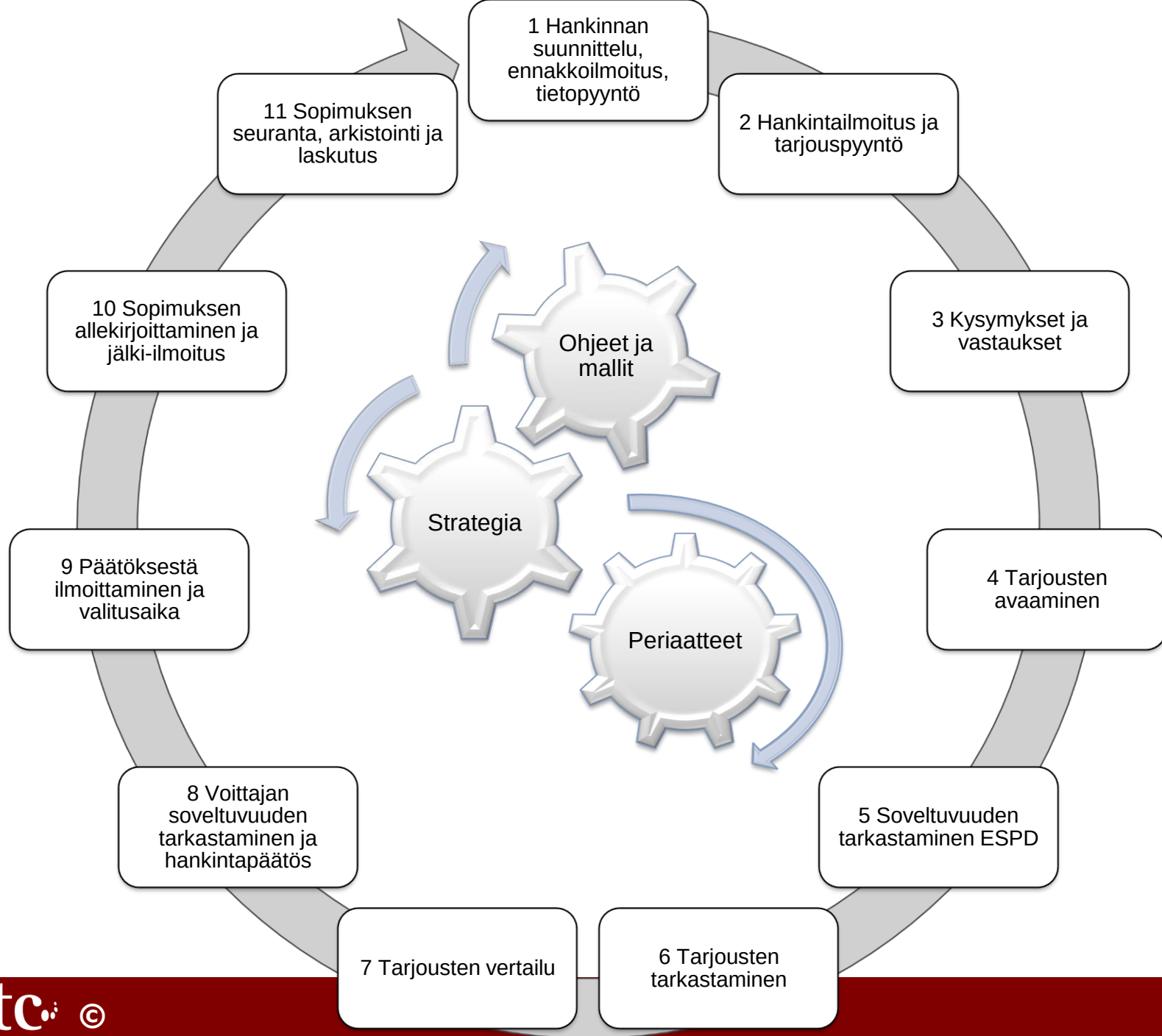
Ohjelma

HANKINNAN SUUNNITTELU

Koulutuksen avaus ja tavoitteet

- **Kuljetuspalveluiden hankintaan liittyvän lainsäädännön huomioiminen**
 - Puhtaiden ajoneuvojen direktiivin huomioiminen kuntien liikkumispalveluiden kilpailutuksissa
- **Miten kuntien hankkimat kuljetuspalvelut voidaan kytkeä osaratkaisuksi alueen liikkumisen tarpeille**
- **Yhteistyömahdollisuudet muiden liikkumis- ja kuljetuspalveluita hankkivien tahojen kanssa, kuljetusten yhdistäminen**
 - Kuljetusten avaamisen mahdollisuudet erilaisissa kuljetuspalveluissa
- **Markkinavuoropuhelun toteuttaminen osana julkisten liikkumisen palveluiden hankintaprosessia**
- **Harjoitustehtävä: Laadi lyhyt suunnitelma hankinnan toteuttamiseen. Mitä tulisi vähintään huomioida?**

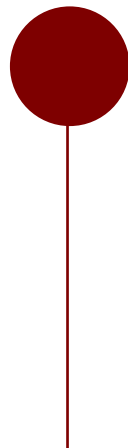
Koulutuksen päättäminen

Hankinnan suunnittelu

*Kuljetuspalveluiden
hankintaan liittyvän
lainsäädännön
huomioiminen*

Laki ajoneuvo- ja liikennepalveluhankintojen ympäristö- ja energiatehokkuusvaatimuksista (740/2021)

- Eli ns. laki puhtaista ajoneuvoista.
- Laki on tullut voimaan velvoitteineen 2.8.2021.
- Koskee julkisia hankintayksiköitä, kuten kuntia ja kuntayhtymiä ym.
- Kunta tulkitaan lain mukaan yhdeksi hankintayksiköksi.
- Kuntayhtymä tai kuntataustainen yhtiö ovat omia, kunnasta erillisiä hankintayksiköitään (oma Y-tunnus).

Mihin hankintoihin sovelletaan?

- Ajoneuvohankintoihin, joiden arvo vastaa vähintään hankintasääntelyn EU-kynnysarvoja
 - Ajoneuvohankinnalla tarkoitetaan ajoneuvon ostoa, vuokrausta, leasingia tai osamaksukauppaa.
- CPV-koodi määrittää tarkemmin
 - Muun muassa: joukkoliikennepalvelujen suorittaminen, matkustajien erikoismaantiekuljetusten, jätteiden keruupalvelut

Mitä rajattu soveltamisalan ulkopuolelle?

- Esteettömät M1-luokan ajoneuvot (henkilöautot, joissa on kuljettajan lisäksi tilaa enintään kahdeksalle henkilölle ja joissa on yksi tai useampi matkustajapaikka pyörätuolissa istuvalle matkustajalle)
- L-luokan ajoneuvot (mopot, moottoripyörät, mönkijät)
- Erikoiskäyttöön tarkoitettujen moottoriajoneuvojen hankintoihin

Lisäksi

- M3-ajoneuvoluokan linja-autoissa vain ns. kaupunkibussit (M3, alaluokat I ja A) kuuluvat lain soveltamisalaan
 - Tarkoittaa busseja, joissa on seisomapaikkoja
- Ns. seutuliikenteen bussit (M3, alaluokka II) ja kaukoliikenteen bussit (M3, alaluokka III) on rajattu pois.
 - Tarkoittaa busseja, joissa ei ole seisomapaikkoja.

Mitä tarkoittaa käytännössä?

Henkilöautot ja kevyet hyötyajoneuvot (ajoneuvoluokat M1, M2 ja N1)

- Ensimmäisen hankinta-ajanjakson vaatimus on, että CO₂-päästö saa olla enintään 50 g/km (WLTP) ja RDE-mittauksen mukainen pakokaasupäästö enintään 80 % sallitusta.

Kuorma-autot (N2, N3) ja linja-auto (M3-luokan alaluokat I ja A)

- Puhtaaksi ajoneuvoksi hyväksytään uusiutuvaa dieseliä, maakaasua, biokaasua, vetyä tai sähköä käyttävä auto.

Mitä tarkoittaa käytännössä?

- Hankintajaksot:
- 1. jakso: 2.8.2021-31.12.2025
- 2. Jakso: 1.1.2026-31.12.2030

Mitä tarkoittaa käytännössä?

- Velvoitteita ei tarvitse täyttää jokaisessa yksittäisessä hankinnassa.
- Varmistettava kuitenkin, että vaatimukset täyttyvät jokaisessa ajoneuvokategoriassa molempien hankinta-ajanjaksojen aikana kokonaisuudessaan.
- Eli hankintayksikkö voi päättää missä hankinnoissa lain vaatimukset huomioidaan.

Mitä tarkoittaa käytännössä?

Yleisvelvoitteet

- **Henkilöautot ja kevyet hyötyajoneuvot**
(ajoneuvoluokat M1, M2 ja N1)
 - Kokonaislukumäärästä 38,5 % täyttää vaatimukset
- **Kuorma-autot** (N2, N3)
 - Kokonaislukumäärästä 1. jaksolla 9 % täyttää vaatimukset, 2. jaksolla 15 %
- **Linja-autot** (M3-luokan alaluokat I ja A)
 - Kokonaislukumäärästä 1. jaksolla 41 % täyttää vaatimukset, 2. jaksolla 59 %

HUOM! Yleisvelvoitteesta poiketen kunnille asetetut vähimmäisvelvoitteet on eriytetty maakunnittain.

Velvoitteet Lapin osalta (maakunnat 2)

- **Henkilöautot ja kevyet hyötyajoneuvot** (ajoneuvoluokat M1, M2 ja N1)
 - Kokonaislukumäärästä 20 % täyttää vaatimukset 1. jaksolla, 2. jaksolla 20 %
- **Kuorma-autot** (N2, N3)
 - Kokonaislukumäärästä 1. jaksolla 0 % täyttää vaatimukset, 2. jaksolla 5 %
- **Linja-autot** (M3-luokan alaluokat I ja A)
 - Kokonaislukumäärästä 1. jaksolla 41 % täyttää vaatimukset, 2. jaksolla 59 %

Laissa määritetty 0-päästöisyys ei koske Lappia.

Miten huomioida hankinnoissa?

- Markkinakartoitus tärkeä
- Eri kuljetuspalveluissa on riittävän ajoissa tuotava esiin tulevien hankintojen vaatimuksia
- Lain vaatimukset tulee täyttyä -> Vaatimukset täyttävien tarjousten puuttuminen ei vähennä hankintayksikön velvoitetta

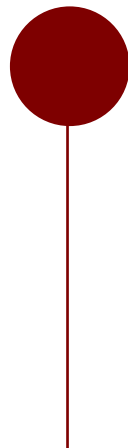
Miten huomioida hankinnoissa?

- Lain velvoitteet soveltuvuus- ja vähimmäisvaatimuksina
- Tarvittaessa ylittävä osa laatuvertailussa
- Esimerkkejä käydään läpi tarkemmin työpajassa 2.

Miten valvotaan?

- Vastuu Traficomilla
- Seurataan jälki-ilmoituksia
 - jälki-ilmoituksen laiminlyöminen lain soveltamisen piiriin kuuluvien hankintojen osalta on jatkossa rangaistavaa.
- Hankintayksikölle voidaan asettaa uhkasakko

*Miten kuntien hankkimat
kuljetuspalvelut voidaan kytkeä
osaratkaisuksi alueen liikkumisen
tarpeille?*

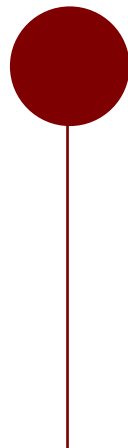
Esimerkkitilanne

- Yritys A ajaa koulukyytejä reitillä X. Oppilaita kuljetukseen on lukumäärällisesti sen verran, että yrittäjällä A on seuraavat vaihtoehdot:
 - 1. Koulukuljetukset toteutetaan useammalla henkilöautolla ja/tai pikkubussilla
 - Yhteen tai useampaan autoon jää kuitenkin tilaa
 - 2. Koulukuljetukset toteutetaan yhdellä isolla bussilla.
 - Bussiin jää silti tilaa.
- Halutaan mahdollistaa, että vapaille paikoille voisi tulla kyytiin myös esim. työmatkalaisia ja/tai eläkeläisiä.

Mitä tulee huomioida?

- Oppilaiden turvallisuus.
- Kuinka paljon tyhjiä paikkoja jää?
 - Eli paljon ylipäänsä tilaa ns. perusresursseilla
- Aikataulut.
 - Oppilaat ensisijaisia.
- Korvaus ns. ulkopuolisista.
 - Korvauksen saa jo reitistä. Saako periä lisämaksun?
- Seuranta.
 - Raportointi päivä/viikkotasolla.
- Tiedot potentiaalisista ulkopuolisista kyytiläisistä.
 - Kysely vai ilmoittautuminen suunnitteluvaiheessa.

*Yhteistyömahdollisuudet
muiden liikkumis- ja
kuljetuspalveluita
hankkivien tahojen
kanssa, kuljetusten
yhdistäminen*

Vaihtoehtoja

1. Hankintayksiköiden välinen yhteistyö
2. Yhteistyö yksityisille markkinoilla toimivien yritysten kanssa
3. Eri kuljetuspalveluiden yhdistäminen

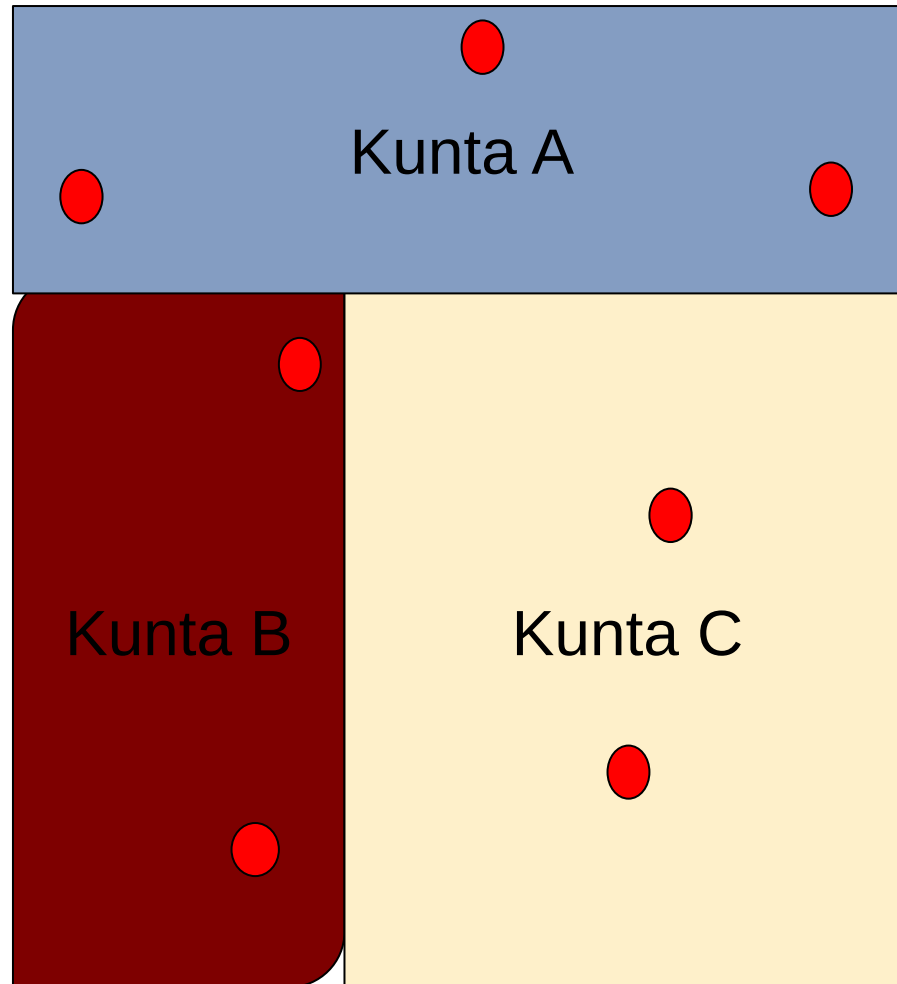
1. Hankintayksiköiden välinen yhteistyö

- Hankintalain 21 §:n mukaan sallittua
- Kahden tai useamman kunnan välinen yhteistyö
- Yhteistyö kunnan/kuntien ja hyvinvointialueen välillä

1. Hankintayksiköiden välinen yhteistyö - huomioitavaa

- Eri vaihtoehtojen kattava kartoitus – mitä halutaan?
 - Volyymietua? Parempaa palvelua?
Ympäristövaikutusten huomioimista?
- Mitkä kuljetukset helpommin yhdistettävissä kuin toiset?
 - Esim. oppilaskuljetukset, jätekuljetukset, ateriakuljetukset

1. Hankintayksiköiden välinen yhteistyö - huomioitavaa

2. Yhteistyö yksityisille markkinoilla toimivien yritysten kanssa

Esimerkkitilanne: Yritys A ajaa markkinaehtoista kaukoliikennettä eri kuntien välillä. Hankintayksikön strategisena tavoitteena yksityisautoilun vähentäminen.

Miten tavoitteeseen voidaan päästä?

2. Yhteistyö yksityisille markkinoilla toimivien yritysten kanssa

Esimerkkitilanne: Hankintayksikkö haluaa parantaa riittävää ajoneuvojen latausinfraa.

Miten tavoitteeseen voidaan päästä?

2. Yhteistyö yksityisille markkinoilla toimivien yritysten kanssa - huomioitavaa

- Ei saa vääristää kilpailua
- Aikataulu
- Kustannukset
- Vastuut

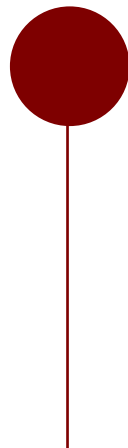
3. Eri kuljetuspalveluiden yhdistäminen

- Esimerkkitilanne: Yritys A ajaa päivittäin reittiä X-Y ja tälle reitille sopisi myös esim. aterioiden ja/tai joku muu kunnan vastuulla oleva kuljetus.

3. Eri kuljetuspalveluiden yhdistäminen - huomioitavaa

- Eri lainsäädännöistä tulevat vaatimukset (kylmäketjut, hygienia, luvat)
- Eri ryhmien tarpeet (oppilaat + vanhukset, oppilaat + vammaiset, vammaiset + vanhukset)
- Miten kuljetusten yhdistely voivat vaikuttaa muihin kuljetuspalveluihin?

*Markkinavuoropuhelun
toteuttaminen osana
julkisten liikkumisen
palveluiden
hankintaprosessia*

Tarjoajat kokevat julkiset hankinnat
tutkitusti vaikeiksi.

Se ei ole kummankaan osapuolen etu.

Miksi tarvitsemme strategisempaa lähestymistapaa hankintoihin?

Hankintasopimus unohtaa asiakkaan

Jos palvelu ei yhtään jousta eri tilanteissa, ollaan pian vaikeuksissa.

Helvi Ukkola-Saarinen on yksi vanhusten kauppapalvelun asiakkaista, joka ihmettelee uuden

Luetuimmat

JUURI NYT

PÄIVÄ

1. Ennennäkemätön Kimi Räi myös kansikuvapoika ja maailmanlaajuisen lehden numeron pääaihe
2. Räikkösen kunnioitusta hu palkintojenjaossa kerää yli todellista tyyliä
3. Istanbulista löytyi diploma Saudi-Arabia ei anna tutkia kamerakuviin näkyy ilmei toimittajan kaksoisolento
4. Kuinka nopeasti nuuskan k hammaslääkärillä? Voiko n reiän poskeen? Asiantuntij 15 netistä tuttua väitettä
5. Säässä täyskäännös tällä v pyryttää jopa 15 senttiä Ete myöten – Meteorologi suo

Hankinta-asiamies: pk-yrityksien ongelmana pelko osallistua tarjouskilpailuihin

Paperisota ja lakipykälät saattavat hirvittää pk-yrityksen pois julkisesta hankintakilpailusta. Suurimmat sudenkuopat löytyvät ennakkoluuloista ja liian suurista tarjouspyynnöistä.

Hankinta 16.11.2016 klo 12:3

Joka kolmanteen julkisen hankinnan kilpailutukseen ei tule tarjouksia lainkaan – Uuden tutkimuksen mukaan kilpailutus ei toimi

Tutkijoiden mukaan on häkellyttävää, että yli puoleen kilpailutuksista tulee enintään kaksi tarjousta ja liki kolmannekseen niitä ei tule ensinkään.

<https://ptcs.fi/olipa-kerran-kevat-ja-hankintapiikki-julkisissa-hankinnoissa/>

Luetuimmat

Vuoropuhelu *ennen*
hankintamenettelyn
aloittamista, hankinnan
valmistelua varten.

Markkinakartoitus 65 §

”Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan.

Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää riippumattomia asiantuntijoita, muita viranomaisia tai toimittajia. Näiden tahojen neuvoja voidaan käyttää apuna hankintamenettelyn suunnittelussa ja toteuttamisessa, mutta neuvojen käyttäminen ei kuitenkaan saa johtaa kilpailun vääristymiseen eikä 3 §:ssä tarkoitettujen syrjimättömyyden ja avoimuuden periaatteiden vastaiseen menettelyyn.”

Markkinakartoituksella voi

- **Tiedottaa**
 - Ennakkoilmoitukset, suunnitelmien julkaisu, jatkuva vuoropuhelu markkinoille, tiedotustilaisuudet
- **Kartoittaa**
 - Markkinat ja paikalliset toimijat
- **Ratkaista**
 - Tarjouspyynnöllä osatarjoukset, ryhmittymiin kannustaminen, alihankinta, muut arvot?
- **Osallistaa**
 - Käy vuoropuhelua myös sopimuskauden aikana

Vuoropuhelun edut parhaimmillaan

- **Enemmän** kiinnostuneita **tarjoajia**.
- Sisällöltään – ja hinnaltaan – **laadukkaampia tarjouksia** (taloudellisesti järkevää).
- Hankintapäätös on **helpompi hyväksyä**.
- Selkeä viestintä vähentää hävinneiden harmia.
- Innostunut, **positiivinen alku** sopimuskaudelle.
- Uudet innovaatiot.

Markkinakartoituksen keinot käytännössä

- Hankintalaki ei ota kantaa järjestämistapaan.
 - Noudatettava hankintalain periaatteita
- Asiakirjojen kommentointi, kirjalliset kommentit
- Massatilaisuudet
 - Mahdollinen jälkikäteinen kysely esim. netissä
- Henkilökohtainen tilaisuus
- Messut ym. oma tiedonhankinta

Markkinakartoituksesta tiedottaminen

- Hankintailmoituksen julkaisu vapaaehtoisista
 - EU-ennakkoilmoitus tai kansallinen (perus)pohja
- Tiedotus esim. omilla nettisivuilla
- Sähköpostit tarjoajille

HUOM: Varmistettava avoimuus!

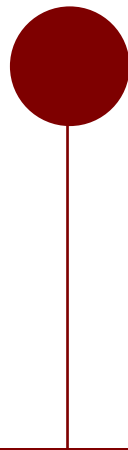
Kuljetuspalveluissa erityisesti huomioitavaa

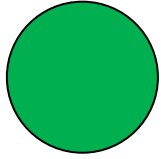
- Nykyisten palveluntuottajien tiedot vs. uusien tai kiinnostuneiden
- Aikataulu (investoinnit, työvoima, mahdollinen reittisuunnittelu)
- Hinnoittelu
- Kokonaisuudet – hyväksytäänkö osatarjoukset?

Muista tasapuolisuus!

- Valmisteluun osallistuminen voi johtaa poissulkuun
 - Ehdokas tai tarjoaja pyrkii vaikuttamaan epäasiallisesti hankintayksikön päätöksentekoon?
- Esteellisyys huomioitu hankintalaissa
 - Rahallinen, taloudellinen tai muu henkilökohtainen intressi?
 - Hankintayksikön henkilöstö, hankintaan osallistuvat tai siihen vaikuttavat henkilöt – jokin liityntä tarjoajayritykseen, joka *voisi* vahingoittaa puolueettomuutta ja riippumattomuutta?
- Tarjoaja voidaan sulkea kisasta, jos muita keinoja tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi ei ole.

Oikeuskäytäntöä

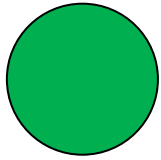

Ratkaisu MAO 859/17

*"Hankintayksiköllä **on oikeus kartoittaa** markkinoilla olevia eri vaihtoehtoja ja käydä teknistä vuoropuhelua.[...]"*

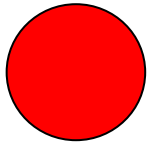
*"Hankintayksikön tulee markkinakartoitus-kommentteja hyödyntäessään **arvioida** esitettyjen **vaatimusten tarpeellisuus** hankintayksikön tarpeiden kannalta sekä asettaa vaatimukset **hankinnan kannalta perustellusti.**"*

Ratkaisu MAO 481/15

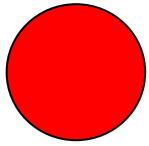
*"Vaatimuksilla ei saa tarpeettomasti rajoittaa kilpailua, eikä pyrkiä suosimaan tai syrjimään ketään. Hankintamenettely on järjestettävä siten, että se **ei myöskään anna vaikutelmaa** siitä, että jotakin tarjoajaa olisi suosittu."*

*"Teknistä vaatimusta **ei voida lähtökohtaisesti pitää syrjivänä**, vaikka alalla olisi **vain yksi** tai muutama vaaditun tuotteen tarjoaja."*

MAO 771/14

- Kärämäen kunta: sote-ulkoistus ([linkki](#))
- *Valittaja*: tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu ei ole voinut toteutua. Sähköisinä tiedostoina julkaistujen tarjouspyynnön **metatiedoista** ilmenee, että **voittaneen tarjoajan juristi on luonut kyseiset tiedostot.**
- *Hankintayksikkö*: Voittanut tarjoaja on tuottanut aiemmin vastaavia palveluita, jolloin juristi on toimittanut asiakirjamalleja. Malleja on muokattu.

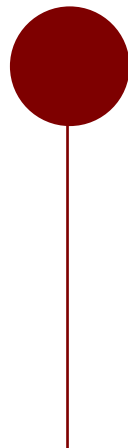
Ratkaisu MAO 771/14

*"Kaikissa vaiheissa on noudatettava tarjoajien **yhdenvertaisen kohtelun** ja **avoimuuden** periaatteita. Menettelyn on annettava myös ulospäin uskottava vaikutelma siitä, että kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet menestyä tarjouskilpailussa."*

*"Voittaneen tarjoajan osallistuminen hankinnan valmisteluun on ollut omiaan **vaarantamaan** avoimuuden periaatteen toteutumisen sekä tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun."*

→ Menettely hankintalain vastaista. Uusi kilpailutus.

Harjoitustehtävä

**Laadi lyhyt suunnitelma
hankinnan toteuttamiseen.
Mitä tulisi vähintään
huomioida**

Suunnitelma

- 1. Mitä ollaan hankkimassa?
- 2. Kenen kanssa?
- 3. Mitä markkinoilla on tarjolla?
- 4. Millaisia vaatimuksia?
- 5. Miten seurataan?

KIITOS!
jesse.hakkarainen@ptcs.fi

Hankintapuhelin 0600 199 00 ▶
(2,95 e/min) arkisin klo 9-12 | Käyttöehdot

Hae sivustolta...

hae

[Yritys](#) [Palvelut](#) [Ihmiset](#) [Referenssit](#) [Ajankohtaista](#) [Yhteydenotto](#) [Avoimet työpaikat](#) [Linkit](#)

Suomen johtava julkisten hankintojen asiantuntija ja kouluttaja

Jos hankintalaki tuntuu vaikeaselkoiselta, me autamme sen tulkitsemisessa. Asiantuntijamme tuntevat julkisiin hankintoihin liittyvät prosessit, lait ja oikeuskäytännön läpikotaisin ja asiakkaamme voivat keskittyä heille oleelliseen.

Autamme sinua ripeästi ja käytännönläheisesti kaikissa julkisiin hankintoihin liittyvissä kysymyksissä, ja tarvittaessa viemme sinut kädestä pitäen koko hankintaprosessin läpi. Palvelemme sinua myös muun muassa sopimus-, yhtiö- ja työoikeudellisissa toimeksiantoissa ja hoidamme oikeudenkäynnit.

Vaikka nimemme on hankala, olemme vaivattomia tyyppejä.

➔ Ota yhteyttä!

